

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं
फैसला

२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ५३
पुनरावेदन नं. ०७५-RB-००७८

मुद्दा:- आयकर (२०७२/०७३) ।

मोरङ जिल्ला हत्तिमुडा गा.वि.स. वडा नं. ९ स्थित स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००३७५६२) को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त प्रबन्धक प्रमोद राज अधिकारी..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी
महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं..... १

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी: प्रमुख कर प्रशासक श्री गंगाराम गेलाल
शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:-२०७४/०५/२६

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ता श्री सीताराम अग्रवाल
: विद्वान अधिवक्ता श्री विकास अग्रवाल
: विद्वान अधिवक्ता श्री विकल्प अग्रवाल
प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी

करदाता स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. को आयकर (आ.व. ०७२/०७३) का
स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. विरुद्ध ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर समेत, मुद्दा: आयकर, मुद्दा नं. ०७५-RB-००७८ पाना १८ मध्येको
पाना १

सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४/०५/२६ मा भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णय उपर प्रशासकिय पुनरावलोकनका लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०७४/७/२२ मा निवेदन दिएकोमा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५(८) बमोजिमको समयभित्र निर्णय हुन नसकेको भनि आन्तरिक राजस्व विभागलाई सूचना दिई सो उपर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. ले आ.व. २०७२/०७३ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार रु. २६,४०,४३,५६४।२१ करयोग्य आय कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७३/९/२९ मा विवरण पेश गरेको ।
२. आ.व. २०७२/०७३ लागि ठूला करदाता कार्यालयबाट पूर्ण कर परीक्षण हुँदा करदाताबाट पेश हुन आएका आय विवरण साथ संलग्न कागजात, फाटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाई विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७२।७३ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टी गर्न नपाइने खर्च दावी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संशोधित कर योग्य आय रु.३२,११,४४,५२३।४५ (अक्षरेपी बत्तीस करोड एघार लाख चौवालीस हजार पांच सय तेईस रूपैया र पैसा पैतालिस मात्र) कायम गर्नुपर्ने तथा भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नु पर्नेमा कर कट्टी नगरेको र कर कट्टी गरेको रकम आयकर ऐन, २०५८ ले तोकेको समयमा राजस्व दाखिला गरेको नपाइएकोले कर तथा व्याज निर्धारण गर्नु पर्ने भएकोले उल्लेखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को १०१ (६) र दफा ९० (८) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।०५।०९ मा जारी भएको सूचना ।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।०५।०९ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७४।०५।११ मा बुझी लिई सोको लिखित जवाफ मिति २०७४।०५।२३ मा पेश गरेको ।

४. प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७२/०७३ को लागि रु. ३२,११,४४,५२३।४५ करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४/०५/२६ मा खडा भएको निर्णय पर्चा ।
५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७४/०५/२६ मा जारी गरेको आ.व. २०७२/०७३ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४/०७/२२ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।
६. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७४/०५/२६ मा जारी गरेको आ.व. २०७२/०७३ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४/०७/२२ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन पेश गरेकोमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५(८) बमोजिम ६० दिनभित्र निर्णय गरि सक्नुपर्नेमा सो नभएको कारणबाट ऐ.ऐनको दफा ११५(९) बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागलाई जानकारी दिई म्यादभित्र यस राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरेको ।
७. ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णयमा अधिल्लो आ.व. को हास आधार अनुसार हास खर्च गणना नगरेको भनी रु.७८,२०,५५७।- बढी दावी गरेको कारण आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने भनी लिएको आधार कानून सम्मत छैन, त्यसै गरी बढि हास आधार देखाई मर्मत सम्भार खर्च दावी गरेको भनी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ बमोजिम रु.२८,९५,८१०।- मा खर्च कट्टी नपाउने तथा ठूला करदाता कार्यालयबाट निर्धारित नोक्सानीभन्दा बढि नोक्सानी समायोजन गरेको कारण बढि समायोजन गरेको नोक्सानी रकम रु. ४,५७,२२,४०५।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०(१) बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने गरी भएको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को मर्म र भावना विपरित रहेको छ, त्यसै गरी आसामीहरुबाट उठाउनुपर्ने रकम उठाउन पर्याप्त प्रयास नगरी बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिई सो ऋण वापतको व्याज खर्च दावी आय आर्जनमा उपयोग भएको भनी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम रु.६,६२,१८७।- खर्चकट्टी अमान्य हुने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा सो बदर गरी स्वयंकर निर्धारणमा आय विवरण अनुसारको आय कायम गराई विपक्षी कार्यालयबाट कर निर्धारणको सूचनामा उल्लेख भए

बमोजिमको शुल्क ब्याज समेत कायम नहुने गरी फैसला गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको करदाताको तर्फबाट यस न्यायाधिकरणमा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र ।

८. यसमा पुनरावेदक करदाताले पुनरावेदन पत्र दायर गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम राख्नुपर्ने विवादित कर रकम रु. २,२४,५०,७६९।२९ को ५० प्रतिशत धरौटी राख्नुपर्नेमा सो बमोजिम धरौटी राखेको नदेखिँदा धरौटी रकम हिसाव गरी यो आदेश भएको १५ दिनभित्र दाखिला गर्न लगाई मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९/३/२४ मा भएको आदेश ।
९. करदाताले मिति २०७९।३।२४ को आदेश बमोजिम धरौटी दाखिल गरी सो को भौचरको प्रतिलिपी मिति २०७९।४।४ को निवेदनसाथ पेश गरेको ।

ठहर खण्ड

१०. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरु मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरू समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताहरू श्री सीताराम अग्रवाल, श्री विकास अग्रवाल र श्री विकल्प अग्रवालले ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा सो आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थीहरूका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीले ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय विधिसम्मत रहेको हुँदा शुरु कर कार्यालयको निर्णय सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो ।
११. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।
१२. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले पुनरावेदक करदाताले राख्नुपर्ने धरौटीको विषयमा फरक राय व्यक्त गर्नुभएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो

पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्नतर्फ विचार गर्नुपर्ने हुन आयो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा मिसिल संलग्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धी सूचनाबाट करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कायम गरेको करयोग्य आयमा लागेको कर रु. ५,३०,८१,६२८।८४ रहेकोमा विपक्षी ठूला करदाता कार्यालयले ऐ.ऐनको दफा १०१ बमोजिम निर्धारित संशोधित कर रु. ७,५५,३२,३९८।१३ निर्धारण गरेको पाईन्छ। पुनरावेदक करदाताको प्रस्तुत मुद्दाका सम्बन्धमा विवादित रकम रु.२,२४,५०,७६९।२९ भएकोले पुनरावेदन गर्दा धरौटी वापत राख्नुपर्ने ५०% रकम रु.१,१२,२५,३८४।६४ भएको देखिन्छ। धरौटीका सम्बन्धमा पुनरावेदक करदाताले आफ्नो पुनरावेदन पत्रको प्रकरण ७(ज) मा ठूला करदाता कार्यालयबाट अन्तिम कर निर्धारणको आदेशमा कर, ब्याज समेत रु.७,५५,३२,३९८।१३ कायम भएको तथा धरौटी वापत सो को पचास प्रतिशत रकम रु.३,७७,६६,१९९।०७ दाखिला गर्नुपर्नेमा रु. ५,०१,४५,९७५।- अग्रिम दाखिला भएको र थप रकम दाखिला गरेको भौचर मिसिल संलग्न रहेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्नका लागि आवश्यक धरौटी रकम राखेको जिकिर सहित पुनरावेदन पत्र दत्ता गरेको भएतापनि अग्रिम रूपमा बुझाएको रु.८४,७०,०००।- को भौचर मात्र मिसिल संलग्न रहेको हुँदा राख्नुपर्ने धरौटी रकमभन्दा रु.५६,९१,०३८।४८ कम दाखिला गरेको पाईएकोले यसै ईजलासबाट मिति २०७९।३।२४ मा धरौटी दाखिला गर्न आदेश भएपश्चात करदाताले नपुग धरौटी रकम वापत भनी रु.५६,९२,०००।- बुझाई सो को प्रमाणित भौचर समेत मिति २०७९।४।४ मा पेश गरेको देखियो। यसरी यस न्यायाधीकरणको आदेश बमोजिम लाग्ने विवादित रकम रु.२,२४,५०,५६९।२९ को पचास प्रतिशत धरौटी रु.१,१२,२५,३८४।६४ भन्दा केहि बढी रकम अर्थात रु. १,४१,६२,०००।- धरौटी वापत जम्मा गरिसकेको अवस्थामा पुनरावेदक करदाताबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) ले निर्दिष्ट गरेको कानूनी व्यवस्था परिपालना नभएको भन्न न्यायोचित हुने देखिएन।

१३. अब पुनरावेदक करदाताले पेश गरेको पुनरावेदन जिकीर हेर्दा, पहिलो जिकीर अधिल्लो आ.व. को हास आधार अनुसार हास खर्च गणना नगरेको भनी रु.७८,२०,५५७।- बढी दावी गरेको कारण आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने गरी संशोधित कर निर्धारण भएको सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ को उपदफा (१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागो सो व्यवसाय वा लगानीबाट सो व्यक्तिको आय आर्जन गर्न सो बर्षमा आफ्नो स्वामित्वमा रही प्रयोग गरेको हासयोग्य सम्पत्तिको हास भए वापत अनसूची-२ बमोजिम हास खर्च कट्टी गर्नु पर्नेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। करदाताले हासयोग्य स्थिर सम्पत्ती वापत कट्टी गर्न पाउने खर्चको गणनाको सम्बन्धमा ऐनको अनुसूची-२ मा विस्तृत व्यवस्था रहेको समेत पाईन्छ। करदाताको आ.व.२०७१।०७२ को संशोधित कर निर्धारण आदेश बमोजिम कायम भएको हास आधार बमोजिम रु.३,८२,८९,२६८।- खर्च कट्टी गर्नुपर्नेमा रु. ७८,२०,५५७।- बढी खर्च कट्टी गरेकोले उक्त बढी खर्चले मान्यता नपाउने भन्ने शुरु कर कार्यालयको निष्कर्ष रहेको देखियो। यिनै करदाताले आ.व.२०७१।०७२ को संशोधित कर निर्धारण आदेश उपर यस न्यायाधिकरणमा दायर गरेको ०७५-RB-००७७ को आयकर मुद्दामा आज यसै इजलासबाट हास खर्च लगायत सबै शीर्षकको निर्णय सदर हुने ठहर भई फैसला भइसकेको हुँदा सो समेत आधारमा करदाताले बढी दावी गरेको हास खर्च रु.७८,२०,५५७।- सम्म अमान्य गरी शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय कानूनसम्मत नै देखिँदा अन्यथा गर्नु परेन।
१४. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकीर बढि हास आधार देखाई मर्मत सम्भार खर्च दावी गरेको भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ बमोजिम रु.२८,९५,८१०।- खर्च कट्टी नपाउने भनी भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश बदर गर्नु पर्ने भन्ने सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। मर्मत तथा सुधार खर्च सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६(१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीको आय गणना गर्दा सो व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन गर्न सो बर्षमा स्वामित्व भएको र प्रयोग गरिएको हासयोग्य सम्पत्तिको मर्मत वा सुधार गर्दा भएको सबै खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको पाईन्छ भने उपदफा (२) मा "उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भइ तापनि उक्त उपदफा बमोजिम गर्न पाउने खर्च कट्टी गर्दा उक्त आय बर्षको अन्त्यमा रहेको सम्पत्तिको समुहको हास आधार रकमको सात प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। करदाताको आ.व.२०७२।०७३ को लागि हास आधार आ.व.२०७१।०७२ को संशोधित कर निर्धारण आदेशबाट कायम भएको र

सो हास आधारभन्दा बढी हास खर्च कट्टी गरेको मान्य नहुने सम्बन्धमा माथिको प्रकरण नं.१३ मा विस्तृत विवेचना भईसकेको छ। करदाताले यस आ.व.२०७२।०७३ मा मर्मत वा सुधार खर्च दावी गर्दा रु. २८,९५,८१०।- बढी दावी गरेको भन्ने ठूला करदाता कार्यालयको निष्कर्ष रहेको पाइयो। सो सम्बन्धमा करदाताले आ.व.२०७१।०७२ मा कायम भएको हास आधारको ७% भन्दा बढी खर्च नगरेको भनी सबुद प्रमाण सहित खर्च पुष्टी गर्न नसकेको देखिँदा माथि विवेचित आधार र कारणबाट हास आधारको सात प्रतिशतभन्दा बढी हुने गरी मर्मत तथा सुधार खर्च दावी गरेको रु.२८,९५,८१०।- खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ अनुकूल मात्र नमिलेकोले उक्त खर्च अमान्य गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश मिलेकै देखिन आयो।

१५. करदाताले आफ्नो पुनरावेदन पत्रमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण गर्दा बढी समायोजन गरेको नोक्सानी रु.४,५७,२२,४०५।- खर्च कट्टी अमान्य गरेको कानूनसम्मत नरहेको भन्ने समेत जिकीर लिएको देखिन्छ। करदाताको आ.व.२०७१।०७२ को संशोधित करयोग्य आय रु.३,५३,६२,१४८।- कायम भएको र नोक्सानीमा रहेको आय कायम नभएको स्थितिमा करदाताले सो को विपरित रु. ४,५७,२२,४०५।- नोक्सानी भनी खर्च कट्टी गरेको देखिन आयो। नोक्सानी समायोजनको सम्बन्धमा करदाताको मौखिक जिकीर वा पुष्टि नै हुन नसकेको तर्कको आधारमा होईन की अघिल्लो आ.व.मा कायम भएको नोक्सानी अंकको आधारमा मात्र समायोजन गर्न मिल्ने देखिन्छ। आ.व.२०७१।०७२ को संशोधित कर निर्धारण आदेश सम्बन्धमा परेको यिनै करदाता पुनरावेदक रहेको ०७५-RB-००७७ को आयकर मुद्दामा आज यसै इजलासबाट शुरु निर्णय सदर भएको र अघिल्लो आ.व.मा कायम नै नरहेको नोक्सानी कट्टी हुनुपर्ने भन्ने करदाताको उक्त जिकीर मनासिव नदेखिँदा थप विवेचना गरिरहनु परेन।

१६. पुनरावेदक करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकीर आसामीहरुबाट उठाउनुपर्ने रकम उठाउन पर्याप्त प्रयास नगरी बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिई सो ऋण वापतको व्याज खर्च दावी आय आर्जनमा उपयोग भएको भनी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम रु.६,६२,१८७।- खर्चकट्टी अमान्य हुने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा सो बदर हुनु पर्दछ भन्ने रहेको छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको क्रममा करदाताले वित्तिय विवरण साथ पेश गरेको आसामी (Debtors List) को विवरण छानविन गर्दा विभिन्न आसामीहरुसँग अघिल्लो आ.व. देखिकै लिन बाँकी रकम रु. ९४,५९,८२८।- Opening Balance को रूपमा सदैँ आएको र यस बर्ष पनि सोही रकम Closing Balance को रूपमा रहेको साथै आ.व.२०७२।०७३ को वासलातमा शुरु ऋण

रकम रु.७६,१७,२०,१०९।- र अन्तिम ऋण रकम रु.१,३४,२१,२३,२४८।- रहेको कारण औषत ऋण रकम रु.१,०५,१९,२१,६७९।- रहेको तथा करदाताले आसामीहरुबाट उठाउनु पर्ने रकम रु.९४,५९,८२८।- को औषत ब्याजदर ७ प्रतिशतका दरले हुने रकम रु.६,६२,१८७।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम खर्च कट्टी नहुने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदातासँग रकम वा स्रोतको अभाव भई व्यवसाय वा आय आर्जन कार्यमा लगानी गर्नुपर्ने भएमा बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिनुपर्ने अवस्था आई पर्छ। त्यसरी व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यको लागि सिर्जना भएको ऋण दायित्व वापतको ब्याज कट्टी गर्न पाउने गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ ले व्यवस्था गरेको पनि पाईन्छ। यी करदाताको हकमा यो आ.व. २०७२।०७३ मा उठाउनु पर्ने रकम नै रु.९४,५९,८२८।- रहेकोमा उक्त रकम आसामीहरुबाट उठाउन कुनै पहल नगरी बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट रु.१,०५,१९,२१,६७९।- ऋण लिई सो वापत ७% का दरले व्याज खर्च कट्टी माग गरेको देखियो। खर्च कट्टी माग गरेको ब्याज रकम मध्ये आसामीहरुबाट उठाउनु पर्ने रकम रु.९४,५९,८२८।- को औषत ब्याजदर ७ प्रतिशतका दरले हुने रकम रु.६,६२,१८७।- ब्याज खर्च वापत खर्च कट्टी दावी गरेको कार्य आफैमा विरोधाभाषपूर्ण एवं उक्त दफा १४ को शर्त र मर्म अनुरूप भएको देखिन आएन। त्यसैले पुनरावेदक करदाताले व्यवसायको लागि नगद नभएको भनी विभिन्न बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुबाट ठूलो परिमाणमा रकम ऋणको रूपमा लिएको तर आसामीहरुबाट उठाउनु पर्ने रकम नउठाई सो वापत ब्याज असूल गरेको समेत नदेखिँदा सो वापत हुन आउने ब्याज रकम रु.६,६२,१८७।- लाई सम्म आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम खर्च कट्टी अमान्य हुने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय न्यायोचित नै देखिन आयो।

१७. अत माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट यसमा पुनरावेदक करदाता श्री स्वस्तिक आयल ईण्डष्ट्रिज प्रा.लि.(स्थायी लेखा नं.३०००३७५६२) को आ.व.२०७२।०७३ को संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७४।५।२६ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौंलाई पठाईदिनु।

२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईको फरक राय

१. यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरका प्रमुख कर प्रशासक श्री गंगाराम गेलालबाट भएको मिति २०७४।०५।२६ को निर्णय र प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४।०७।२२ मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट ६० दिन भित्र निर्णय नगरेको कारण चित्त नबुझि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.२,२४,५०,७६९।२९ को पचास प्रतिशतले हुने रु.१,१२,२५,३८४।६५ पुनरावेदन धरौटी दाखिला भए/नभएको तथा पुनरावेदन पत्रमा विवादित कर उल्लेख गरे/नगरेको धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी स्वेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७५।०५।२४ मा पुनरावेदन दर्ता भएको पाइयो।
२. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले

नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । ४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरुमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरुको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौटी र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरुको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो । प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरुमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरु भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन । प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेविट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख

गर्नु पर्ने देखियो ।

३. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकुल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

४. प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फका विद्वान अधिवक्तात्रय श्री सिताराम अग्रवाल, श्री विकास अग्रवाल र श्री विकल्प अग्रवालबाट कर दायित्व उल्लेख भए बमोजिमको रकम अग्रिम कर तथा राजस्व खातामा दाखिला गरेको रकम समेत हिसाव गरी सो राजस्व रकमलाई नै धरौटीको रूपमा गणना गरी पुनरावेदन दर्ता भएको भन्ने बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट

राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

५. करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरू हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।
६. मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा आयकर (२०७२/०७३) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरूमा भएको व्यवस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं. १२१६ मिति २०७४।०६।०६ को पत्रानुसारको निर्धारित (विवादित) कर रु.२,२४,५०,७६९।२९ को क्रमशः राजस्व एक तिहाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेतले हुने रु.१,८७,०८,९७४।४१ दाखिला गर्नु पर्नेमा सो अनुसारको रकम दाखिला गरेको पाइएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७४।०७।२२ पश्चात पनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.१,१२,२५,३८४।६५ दाखिला गर्नु पर्नेमा सो राखेको प्रमाण मिसिल सम्लग्न गरेको नदेखिएकोले पुनरावेदन दर्ता गर्दा अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने रु.१,१२,२५,३८४।६५ धरौटी अपुग देखिएको छ।
७. राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना

गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मात्र सकिएन। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफ्टवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

८. आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरू कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।
९. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र

२०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा “राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाऊँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ” भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा “संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ” भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९

को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि वढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११. सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।
१२. प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेखछ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि

निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरूमा उल्लेख भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.१,१२,२५,३८४।६५ धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१३. सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहायबमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.२,२४,५०,७६९।२९ को क्रमशः राजस्व एक तिहाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेतले हुने रु.१,८७,०८,९७४।४१ दाखिला गर्नु पर्नेमा सो अनुसारको रकम दाखिला गरेको पाइएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७४।०७।२२ पश्चात पनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.१,१२,२५,३८४।६५ दाखिला गर्नु पर्नेमा सो राखेको प्रमाण मिसिल सम्लग्न गरेको नदेखिएकोले पुनरावेदन दर्ता गर्दा अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने रु.१,१२,२५,३८४।६५ अपुग पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सकल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिनभित्र पुनरावेदकलाई दाखिला गर्न लगाई सो आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा समेत मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै सहकर्मीद्वय कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा उक्त दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.१,१२,२५,३८४।६५ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको देखिएको प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी भएको फैसला तथा ठहरमा सहमत हुन सकिएन।
१४. उल्लिखित कानूनी व्यवस्था र पुनरावेदनमा भएका तथ्यहरू समेतको आधारमा निर्णय तर्फ विचार गर्दा सहकर्मीद्वय कानून तथा राजस्व सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ थप विचार गर्नु पर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ कोदफा ९ को (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था

गदैं खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र सो अघि ऐनको अनिवार्य व्यवस्था मूताविक दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व शिर्षक मार्फत सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको राजस्व रकम बाहेक पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नुपर्ने सो व्यवस्था अनुरूप धरौटी दाखिला गरेको प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको पाइएन। गतविगत आर्थिक वर्षमा सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको कर राजस्व रकमलाई समेत धरौटीको रूपमा गणना गरी पुनरावेदन दर्ता गर्न मिल्ने व्यवस्था प्रचलित कुनै पनि ऐन तथा नियममा भएको नपाइएको र पुनरावेदकले पुरा गर्नु पर्ने कार्यविधि कानूनको पालना नभएको प्रस्तुत पुनरावेदकको पुनरावेदन पत्रको तथ्य भित्र प्रवेश गरी फैसला गर्दा प्रत्यर्थीलाई अन्याय हुनुको साथै राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्था विपरित हुने भएकोले बहुमतको उल्लिखित फैसलामा सहमत हुन सकिएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. २०६३-WS-००१३ देखि रिट नं. २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नहुने पुनरावेदन दर्ता भएको मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न नमिल्ने र औचित्य नै नहुने देखिएको प्रस्तुत मुद्दामा सहकर्मीद्वयबाट "पुनरावेदक करदाता श्री स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.(स्थायी लेखा नं. ३०००३७५६२) को आ.व. २०७२/०७३ को संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७४/०५/२६ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ।" भनि भएको बहुमत फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१५. यसमा पुनरावेदक करदाता स्वस्तिक आयल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं ३०००३७५६२) को आयकर (२०७२/०७३) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरूमा भएको व्यवस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-

WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं. १२१६ मिति २०७४।०६।०६ को पत्रानुसारको निर्धारित (विवादित) कर रु.२,२४,५०,७६९।२९ को पचास प्रतिशतले हुने रु.१,१२,२५,३८४।६५ धरौटी राखेको पाइएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको रु.१,१२,२५,३८४।६५ धरौटी दाखिल नगरी/नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न मिलेन। यस अवस्थामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट भएको उल्लिखित बहुमतको फैसलामा सहमत हुन सकिएन । प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन।

(पुष्प प्रसाद गुरागाईं)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

कम्प्यूटर टाइप: चन्द्रबहादुर नेपाली

ईति सम्बत् २०७९ साल साउन ३० गते रोज २ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने राजस्व सदस्य:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप